

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет культури і мистецтв
Кафедра культурології

СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента
МАТЕРІАЛЬНА І НЕМАТЕРІАЛЬНА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА
підготовки бакалавра

Луцьк – 2026

Силабус освітнього компонента «МАТЕРІАЛЬНА І НЕМАТЕРІАЛЬНА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА» підготовки бакалавра

Розробник: Шостак В.М., доцент кафедри культурології, кандидат історичних наук, доцент

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

доцент Москвич О. Д.

.Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри культурології протокол №10 від 2 лютого 2026 р.

Завідувач кафедри:

доцент Москвич О. Д.

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна /освітньо-наукова/освітньо-творча програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма здобуття освіти	03 Гуманітарні науки 034 Культурологія ОПП Креативні індустрії та медіакультура Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Вибірковий
Кількість годин/кредитів __150__ / __5__		Рік навчання <u> 3 </u>
		Семестр <u> 6-ий </u>
		Лекції <u> 10 </u> год.
		Практичні (семінарські) <u> 20 </u> год.
ІНДЗ: <u> € </u>		Самостійна робота <u> 110 </u> год.
	Консультації <u> 10 </u> год.	
	Форма контролю: залік	
Мова навчання		українська

II. Інформація про викладача (-ів)

Прізвище, ім'я та по батькові: Шостак Віктор Михайлович

Науковий ступінь: кандидат історичних наук

Вчене звання: доцент

Посада: доцент кафедри культурології

Контактна інформація: моб. тел. 0634438749,

ел. адреса: shostakvictor4@gmail.com

Дні занять: <https://ps.vnu.edu.ua/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу. Силабус вибіркового освітнього компонента «МАТЕРІАЛЬНА І НЕМАТЕРІАЛЬНА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА» складено з урахуванням можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти бакалаврського рівня. Предметом вивчення є діяльність теоретичного та практичного характеру державних структур, громадських товариств, суспільства загалом щодо виявлення, вивчення, збереження, охорону, популяризацію, використання об'єктів культурної спадщини України і Волині зокрема. Студент вивчатиме історію розвитку матеріальної і нематеріальної спадщини, об'єкти цієї спадщини в Україні та за її межами. Предметом аналізу стануть об'єкти сакральної архітектури, археологічні,

етнографічні та фольклорні пам'ятки в місті Луцьку, музейні зібрання, міський та ландшафтний простір Волині.

2. Мета і завдання освітнього компонента. Метою викладання ОК «Матеріальна і нематеріальна культурна спадщина» є формування у студентів системних знань про історію вивчення, збереження та дослідження культурних пам'яток на теренах України впродовж різних історичних періодів. Це цікаво і потрібно з огляду на потребу збереження культурної спадщини, яка є основою культурної пам'яті, національної гідності і подальшого культурно-цивілізаційного розвитку. Модернізаційні процеси Європи поєднуються з чіткими механізмами виявлення, аналізу і збереження власних витоків і традицій. Це приносить національну самоповагу і великі надходження до державних і місцевих бюджетів. Минула культура постає в матеріальних і нематеріальних пам'ятках, які чекають подальшого дослідження, аналізу і ефективного використання в умовах України і Волині зокрема.

3. Soft skills. Здобувачі навчаються інтерпретувати спадщину, перетворювати факти та об'єкти (споруди, документи, обряди) на змістовні історії та презентації. Культуролог має вміти пояснити «мовою сенсів», чому руїни замку або старовинна пісня варті збереження. Важливими навичками, які формуються під час вивчення курсу є вміння працювати з «чужою» або «складною» спадщиною (наприклад, спадщиною меншин або конфліктними сторінками історії) без упереджень. Здатність бачити об'єкт спадщини як основу для життєздатного культурного продукту. Вміння відрізнити автентичне від фальсифікату (кітч, «шароварщини») та аналізувати джерела. Вміння залучати місцевих мешканців до збереження їхньої локальної спадщини. Культуролог виступає посередником між експертами та мешканцями. Візуальна грамотність. Опис архітектурних стилів Луцька. Експертна оцінка візуального коду міста. Робота в команді над кейсом ревіталізації. Вміння працювати з архітекторами та владою.

Під час навчання можна навчитися аналізувати культурні процеси і явища через конкретні об'єкти культурної спадщини, моделювати культурні процеси в минулому, теперішньому і майбутньому через інтерпретацію культурних подій, цінностей і норм. Студент навчиться використовувати оптимальні методики пошуку, систематизації, аналізу інформації щодо культурних об'єктів, вивчить законодавчо-нормативну базу для правильної юридичної фіксації автентичного явища матеріальної і нематеріальної культурної спадщини. Результатом навчання стане здатність студента розробляти логістику культурно-краєзнавчої роботи, проводити екскурсії, поєднувати в культурному туризмі елементи суміжних галузей архітектури, транспорту, здорового способу життя і рекреаційні можливості територій, національної кулінарії та інше. Можливі навички організації підприємницької діяльності в культурно-дозвіллевій сфері та міжкультурній взаємодії в умовах реалізації проектів Європейського співтовариства і Українського культурного фонду.

Набуті знання студент може застосувати в усіх напрямках соціокультурної діяльності та формах культурного туризму, краєзнавчо-екскурсійної роботи, плануванні проектів об'єднаних територіальних громад і управліннь культури.

Студент навчиться аналізувати потрібну інформацію, вирішувати проблеми і завдання з різними соціальними групами в контексті вивчення і аналізу культурної спадщини, усвідомлювати цінності громадянського суспільства і демократичних процедур. Студент може використовувати набуті знання і компетенції для створення культурно-мистецьких проєктів, аналітичних звітів для аналізу матеріально-духовної цінності об'єктів культурної спадщини різних періодів і ландшафтно-природних умов. Студент навчиться організовувати, наповнювати змістом різноманітні культурні події та поширювати інформацію культурологічного змісту, пропагувати культурну пам'ять і традиції в засобах інформації і на різних інтернет-платформах. Результати навчання є актуальними для загальнолюдського і професійного зростання молодої людини, яка націлена на системний аналіз культурної політики регіону і реалізацію креативних культурних практик в галузі вивчення та популяризації матеріальної і нематеріальної культурної спадщини Волині і міста Луцька зокрема.

4. Структура освітнього компонента.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				*Форма контролю / Бали
		Лек.	Прак.т. Семінар	Сам.роб.	Консулт.	
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Культурна спадщина і її місце в соціокультурному просторі України та світу.						
Тема 1. Предмет, причини вивчення і завдання курсу.	8		2	6		Р/7
Тема 2. Основні категорії, методи дослідження і методики культурологічного аналізу спадщини.	7			6	1	
Тема 3. Історія охорони культурних пам'яток в Україні та світі.	8		2	6		РМГ/7
Тема 4. Об'єкти культурної спадщини та їх класифікація.	9	2		6	1	
Тема 5. Історико-культурний каркас країни та регіону.	8		2	6		ДС/7
Тема 6. Історико-культурні центри	9			8	1	

України.						
Тема 7. Культурні пам'ятки Волині та міста Луцька.	10		2	8		ДС/7
Тема 8. Природно-культурна спадщина Волині та її використання.	11		2	8	1	Р/7
Тема 9. Місце України в культурній спадщині Європи та світу.	8	2		6		
Разом за модулем 1	78	4	10	60	4	35
Змістовий модуль 2. Збереження і використання культурної спадщини України в сучасних умовах.						
Тема 10. Законодавчі і нормативно-правові основи захисту культурної спадщини.	11		2	8	1	РМГ/7
Тема 11. Європейський досвід розвитку культурного потенціалу регіонів і його використання в Україні і на Волині.	11	2		8	1	
Тема 12. Культурна спадщина і розвиток туризму. Специфіка Волині і Луцька.	15	2	2	10	1	РМГ/7
Тема 13. Культурна пам'ять як фактор соціального і економічного розвитку територіальних громад.	11		2	8	1	ЕСЕ/7
Тема 14. Алгоритми визначення, реєстрації і промоції елементів нематеріальної культурної спадщини.	11		2	8	1	РМГ/7
Тема 15. Інструменти державної політики і участь громадян в збереженні та розвитку культури попередніх епох.	15	2	2	8	1	Р/7
Разом за модулем 2	72	6	10	50	6	35
Види підсумкового контролю						Бал
Індивідуальне завдання						30
Всього годин:	150	10	20	110	10	100

При вивченні запланованих тем можуть відбуватися дискусії(ДС), дебати, виконання тестових завдань, індивідуальних науково-дослідних завдань (ІНДЗ), робота в малих групах(РМГ), написання рефератів(Р), есе, усні повідомлення та виступи на різних інтернет платформах

5. Завдання для самостійного опрацювання.

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Матеріальна спадщина: від пам'ятки до ресурсу розвитку .	4
2	Як національна пам'ять, культурна спадщина та мистецтво формують лояльність до держави.	4
3	Паспортизація та візуальний аналіз об'єкта культурної спадщини.	4
4	Скласти «громадянський паспорт пам'ятки»: історія будівництва, сучасний стан (фотофіксація пошкоджень), аналіз архітектурних особливостей та визначення її цінності для громади.	4
5	Права людини в контексті вивчення та розвитку культурної спадщини: специфіка реалізації прав у різних культурних середовищах.	4
6	Вибрати одну пам'ятку архітектури або містобудування у вашому регіоні (наприклад, житловий будинок у Старому місті Луцька, замок у селі Олика тощо) і підготуйте презентацію «Пам'ятка в об'єктиві».	4
7	Організуйте і проведіть публічну дискусію зі студентами групи на тему міжкультурного діалогу на прикладі збереження спільних культурних пам'яток.	4
8	Оцініть вплив культурних ініціатив на розвиток і збереження спадщини Волинського регіону.	4
9	Дослідження міжнародних стандартів культурної політики в контексті культурної пам'яті суспільства.	4
10	Особливості Венеційської хартії (1964) та Вашингтонської хартії (1987) та їх використання в сучасних українських перетвореннях.	4
11	Порівняти підходи до реставрації та збереження історичних міст Європи та України.	3
12	Соціальний капітал та роль культурних інституцій (музеїв, бібліотек, хабів) у формуванні політики	3

	збереження культурної спадщини.	
13	Напишіть аналітичну записку: чи відповідають сучасні реставраційні роботи в Україні (на прикладі будь-якого об'єкта) міжнародним нормам.	3
14	Народження нової парадигми української національної свідомості в міському середовищі.	3
15	Особливості реалізації громадянської позиції через культурні та медійні проєкти в Україні та на Волині.	3
16	Розробіть концепцію «нового життя» для занедбаного індустриального або архітектурного об'єкта Луцька.	3
17	Визначте цілі і пріоритети міської культурної політики у вашому місті в контексті збереження та розвитку культурної спадщини.	3
18	Культура діалогу: модерація дискусій навколо «травматичних» тем історії та культури.	3
19	Проблема інклюзивності в культурі і право на культурну самобутність.	4
20	Захист культурної спадщини як форма громадянської активності і відповідальності.	4
21	Особливості фіксації елемента нематеріальної спадщини (рецепт обрядової страви, народна пісня, легенда, ремесло).	4
22	Запишіть інтерв'ю з носієм традиції (можна дистанційно або з родичами).	4
23	Заповніть облікову картку елемента нематеріальної спадщини згідно з вимогами ЮНЕСКО (домени, опис, загрози зникнення).	4
24	Зробіть порівняльний аналіз українських елементів у Репрезентативному списку ЮНЕСКО (Петрівський розпис, Косівська кераміка, Борщ тощо).Опрацюйте та складіть порівняльну таблицю.	4
25.	Написати есе-рефлексію на тему: «Еволюція образу громадянина в українській культурі: від козацького соціуму до кіборгів та волонтерів».	5
26.	Провести аналіз висвітлення однієї резонансної культурної події (наприклад, знесення пам'ятника, історичної будови, перейменування вулиці) у медіа з різними редакційними політиками	5

27.	Створіть план цифрової популяризації конкретного елемента НКС (наприклад, волинського соломоплетіння або весільного обряду).	7
28.	Проаналізуйте платформу "Віртуальний музей нематеріальної культурної спадщини України" та реєстри Міністерства культури та стратегічних комунікацій України.	7
	Разом	110

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента. Відвідування занять студентами є обов'язковими, допускаються пропуски занять з поважних причин (хвороба студента, сімейні обставини тощо).

Теми пропущених занять повинні бути відпрацьовані студентом самостійно і здані викладачу у вигляді індивідуальних завдань. Якщо студент має вагомні причини, що не дозволяють йому систематично відвідувати заняття, він може перейти на вільний графік з дозволу декана факультету.

Політика щодо академічної доброчесності. Підготовані студентом індивідуальні завдання (проблемні завдання, реферати, творчі роботи, есе) мають продемонструвати поглиблене вивчення джерел, змістовність і глибину розкриття теми, творчий підхід і самостійність мислення, оригінальність висновків. За потреби студент може отримати консультацію у викладача у позааудиторний час. Студенти мають дотримуватись етичних норм академічної доброчесності та не допускати обману й академічного плагіату. Під академічним плагіатом розуміється оприлюднення (частково або повністю) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання (цитування). подання робіт, які є не вашими особистими розробками, копіювання чужих ідей без відповідного цитування.

Політика щодо дедлайнів (крайній термін) та перескладання. Залік проводиться в терміни, визначені деканатом. Студентам, що не з'явилися на залік з поважних причин дозволяється перескладання в інший термін, встановлений деканатом. Третя й остання спроба складання заліку відбувається за присутності комісії з трьох викладачів, яких визначає деканат, включаючи викладача, який викладав ОК.

Методи та засоби діагностики успішності навчання

Поточний контроль, завданням якого є перевірка студентами вивченого матеріалу, визначення ступеня його засвоєння, вироблення навчальних та дослідницьких навичок, формування вміння самостійної роботи з текстами та спроможності їх осмислення і інтерпретації; а також вироблення навичок письмової та усної самопрезентації.

Поточний контроль здійснюється за такими напрямками:

- контроль за систематичністю та активністю роботи на семінарських заняттях (усне та письмове опитування);
- контроль за виконанням завдань для самостійного опрацювання поза рамками аудиторних занять (індивідуальні співбесіди);
- контроль за виконанням індивідуального навчально-дослідного завдання для самостійного опрацювання поза рамками аудиторних занять.

Якщо студент хоче отримати більшу кількість балів, він може дібрати бали, виконавши певні види робіт. Здати матеріал з лекційного чи семінарського заняття, написати есе, опрацювати наукову статтю чи монографію . зробити презентацію, знайти відео та інтернет матеріали з пройдених тем та інше. Заохочується усна робота студента, його відповіді на питання, участь у дискусіях, дебатах, робота в малих групах та інше

Здобувач має можливість порушити будь-яке питання, яке має стосунок до процедури проведення чи оцінювання контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуте відповідно до попередньо визначених процедур в Університеті. Для врегулювання конфліктів у навчальному та освітньому процесі керуємося «Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ВНУ імені Лесі Українки», п. 5 «Врегулювання конфліктів у навчальному процесі» (<https://hell.your-objectstorage.com/vnustorage/s3fs-public/inline-files/polozhennya-pro-poryadok-i-protsedury-vyrishennya-konfliktnykh-sytuatsiy.pdf>).

Можливість визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та інформальній освіті. За наявності документа про опанування сертифікатного курсу, що за проблематикою дотичний до тематики ОК, здобувач освіти може звернутися із заявою в деканат про перезарахування окремих тем чи модулю з ОК (згідно з кількістю годин, зазначених у сертифікаті). Докладнішу інформацію про процедуру визнання таких результатів навчання можна отримати за покликанням: «Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки» <https://lnk.ua/5V1RZ6YNd>

V. Підсумковий контроль

Із вибіркових освітніх компонентів форма контролю – залік. Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час поточного контролю за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом

Питання до заліку.

1. Культурна спадщина і її місце в соціокультурному просторі України та світу.
2. Предмет, причини вивчення і завдання курсу.
3. Основні категорії, методи дослідження і методика культурологічного аналізу спадщини.
4. Історія охорони культурних пам'яток в Україні та світі.
5. Об'єкти культурної спадщини та їх класифікація..
6. Історико-культурні центри України.
7. Культурні пам'ятки Волині та міста Луцька.
8. Природно-культурна спадщина Волині та її використання.
9. Місце України в культурній спадщині Європи та світу.

10.Збереження і використання культурної спадщини України в сучасних умовах.

11.Законодавчі і нормативно-правові основи захисту культурної спадщини.

12.Європейський досвід розвитку культурного потенціалу регіонів і його використання в Україні і на Волині.

13.Культурна спадщина і розвиток туризму. Специфіка Волині і Луцька.

14.Культурна пам'ять як фактор соціального і економічного розвитку територіальних громад.

15.Алгоритми визначення, реєстрації і промоції елементів нематеріальної культурної спадщини.

16.Інструменти державної політики і участь громадян в збереженні та розвитку культури попередніх епох.

17.Права людини в контексті вивчення та розвитку культурної спадщини: специфіка реалізації прав у різних культурних середовищах.

18.Вплив культурних ініціатив на розвиток і збереження спадщини Волинського регіону.

19.Міжнародні стандарти культурної політики в контексті культурної пам'яті суспільства.

20.Особливості Венеційської хартії (1964) та Вашингтонської хартії (1987) та їх використання в сучасних українських перетвореннях.

21.Соціальний капітал та роль культурних інституцій (музеїв, бібліотек, хабів) у формуванні політики збереження культурної спадщини.

22.Народження нової парадигми української національної свідомості в міському середовищі.

23.Особливості реалізації громадянської позиції через культурні та медійні проекти в Україні та на Волині.

24.Визначте цілі і пріоритети міської культурної політики у вашому місті в контексті збереження та розвитку культурної спадщини.

25.Проблема інклюзивності в культурі і право на культурну самобутність.

26.Захист культурної спадщини як форма громадянської активності і відповідальності.

27.Особливості фіксації елемента нематеріальної спадщини (рецепт обрядової страви, народна пісня, легенда, ремесло).

28.Особливості заповнення облікової картки елемента нематеріальної спадщини згідно з вимогами ЮНЕСКО (домени, опис, загрози зникнення).

28.Особливості платформи "Віртуальний музей нематеріальної культурної спадщини України" .

29. Головні напрямки діяльності відділу охорони культурної спадщини Луцької міської ради.

30.Досягнення і здобутки відділу промоції і туризму Луцької міської ради.

Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
0–59	Незараховано (необхідне перескладання)

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси .

1. Випасняк Г. М. Світова культурна спадщина ЮНЕСКО : навч. посіб. Івано-Франківськ : Фоліант, 2021. 240 с.
2. Волинська ікона: дослідження та реставрація : матеріали XXX міжнар. наук. конф. Луцьк : Волинський краєзнавчий музей, 2023. 210 с.
3. Громадська О. В. Охорона культурної спадщини в умовах збройного конфлікту : монографія. Київ : Центр навч. літ., 2023. 192 с.
4. Конвенція про охорону всесвітньої культурної та природної спадщини : ЮНЕСКО ; прийнята 16.11.1972. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show-/995_089 .
5. Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини : ЮНЕСКО ; прийнята 17.10.2003. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_d69.
6. Культурна спадщина та цифрові технології: виклики сучасності : зб. наук. пр. / за ред. О. С. Мурашко. Харків : Світло, 2022. 156 с.
7. Культурний ландшафт Волині: пам'ятки, люди, традиції : зб. наук. пр. / за ред. Г. В. Бондаренко. Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2024. 302 с.
8. Менеджмент культурної спадщини : підручник / авт. кол. ; за заг. ред. С. В. Русакова. Київ : НАКККіМ, 2023. 340 с.
9. Нематеріальна культурна спадщина Волині : каталог елементів / упоряд. В. М. Дубій. Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2022. 124 с.
10. П'ясецька О. М. Луцьк архітектурний: від готики до модерну. Луцьк : Терен, 2021. 180 с.
11. Прибега Л. В. Архітектурна спадщина України: пам'яткоохоронний аспект : монографія. Вид. 2-ге, допов. Київ : АртЕк, 2020. 288 с.
12. Про внесення змін до Закону України «Про охорону культурної спадщини» щодо занесення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України та вилучення з нього символів російської імперської політики : Закон України від 03.05.2023 № 3097-ІХ. *Офіційний вісник України*. 2023. № 51. Ст. 2831.
13. Про охорону культурної спадщини : Закон України від 08.06.2000 № 1805-III : станом на 01.01.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14> .

- 14.Старий Луцьк : наук.-інформ. зб. Вип. 19 / Держ. іст.-культ. заповідник у м. Луцьку. Луцьк : Волинські старожитності, 2025. 296 с.
- 15.Чікарьова М. Ю. Нематеріальна культурна спадщина як чинник сталого розвитку : навч. посіб. Одеса : Астропринт, 2021. 176 с.
- 16.Шостак В. М. Культурно-краєзнавча практика: методичні рекомендації до курсу / В. М. Шостак.- Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2021. – 40 с.
- 17.Шостак В.М. Культурна політика і культурна спадщина: досвід соціокультурного проектування в Україні та країнах Європи. Розділ 25. Колективна наукова монографія « Культурні і мистецькі практики: світовий і український контекст» МОН України, Академія Поморська в Слупську, ВНУ ім.Лесі Українки, Центр українсько-європейського наукового співробітництва, Київський НПУ ім.Михайла Драгоманова(622 с.).2023. Власний внесок С.542-581.
- 18.Шостак В.М. Стратегії управління і діяльності в контексті збереження культурної спадщини. Fine Arts and Cultural Studies,1, 2021. С.43–49.
- 19.Шостак В.М.Нова соціокультурна реальність України та світу:особливості та подальші перспективи./В.М.Шостак//Культурологічна думка. Збірник наукових праць Інституту культурології.-Том 19, №1.-Київ,2021.-С.117-123.- 0,6 обл.вид.арк.

Електронні ресурси

Віртуальний музей нематеріальної культурної спадщини України : [веб-сайт]. URL: <https://virtmuseum.uccs.org.ua/> (дата звернення: 07.02.2026).

Державний реєстр нерухомих пам'яток України : [інформ. ресурс]. URL: <https://mkip.gov.ua/> (розділ «Спадщина»).

UNESCO World Heritage Convention : [official website]. URL: <https://whc.unesco.org/en/list/> (дата звернення: 07.02.2026).